

Leksjon 1

Tro

Begrepet «tro» går som en rød tråd gjennom hele dette årets katekese: i behandlingen av trosbekjennelsen - troens innhold, i behandlingen av sakramentene – troens tilegnelse og styrkelse, i behandlingen av Kirken – troens fellesskap, i behandlingen av de siste ting – troens mål osv. Derfor vil første leksjon ta for seg begrepet «tro».

Først i leksjonen løfter vi frem hvordan vi ofte bruker ordet tro i dagligtalen og ser på hva vi mener med det i ulike tilfeller. Dernest går vi over i tro i religiøs og kristen forstand.

Temaet er behandlet i Den katolske kirkes katekisme §§ 142-175, 1814-1816

Forslag til aktivitet

Tegn en sirkel midt på tavlen eller på et stort ark. Inne i sirkelen skriver du ordet «tro». Tegn endel streker ut fra denne sirkelen som ender i nye sirkler som du tegner opp, altså en ring i sentrum med ordet «tro» skrevet i seg og mange satellitter rundt. La så elevene komme på de ordene de forbinder med tro som kan være med å kaste lys over hva tro er. Disse skrives inn i de ledige sirklene, satellittene. La elevene begrunne hvorfor de nevner hvert enkelt begrep.

Betydningen av ordet tro

Grunnbetydningen av vårt ord «tro» er ikke slik man ofte bruker det i dagligtalen som noe i retning av «jeg vet ikke», som en motsetning til «viten», jf. uttrykket: «Du skal ikke tro, du skal vite». Ordet «Tro» har egentlig med det å binde seg eller være bundet til noe eller noen, slik vi ser det i sammensetningene: betro seg, fortrolig, troskap, trofast, være (u)tro. Denne betydningen av ordet tro finner vi også på gresk – tro = gr. Pistis - som er Det nye testamentes språk.

På latin heter tro «credere» som er en sammensetning av ordene «cor» og «dare». «Cor» betyr «hjerte» og «dare» betyr «gi», altså «gi hjertet».

Eksemplene med ekteskapet og fjellklatrerne i læreboken, peker i retning av denne betydningen av tro.

I filosofien møter vi begrepsparet tro og fornuft. Det er i denne konteksten vi gjerne plasserer ordet tro idag. For noen filosofer blir det som hører med til tro, bare en rest av det som vi ikke naturvidenskaplig kan etterprøve. Dermed blir definisjonen av tro «det som er usikkert», og noen bro mellom tro og fornuft finnes ikke. Det katolske standpunkt er at det består en grunnleggende enhet mellom tro og fornuft, fordi Gud er opphavsmann til dem begge. Tro og fornuft bekrefter hverandre. Som Den katolske katekisme sier: "Selv om troen står over vitenskapen, kan det aldri oppstå noen virkelig uoverensstemmelse mellom dem. Siden det er den samme Gud som åpenbarer mysteriene og skjenker tro, og som har opplyst menneskets sinn med fornuftens lys, kan ikke Gud fornekte seg selv, og heller ikke kan sannhet motsi sannhet" (KKK 159) Troen kaster lys over forstanden, slik Augustin og senere Anselm sa: «Credo ut intelligam» «Jeg tror for å forstå».

Kristen tro

Leksjonen fortsetter med å gå over til å ta for seg spesifikk kristen tro, og som en innledning til dette leses beretningen om Jesu møte med Thomas. Utfordringen fra denne beretningen er ordene fra Jesus: *Salige er de som ikke ser, og likevel tror*. Dette understrekes også av andre utsagn i Det nye testamente, f.eks. 1. Pet 1, 17 *Ham elsker dere, enda dere ikke har sett ham; ham tror dere på, enda dere nå ikke ser ham*.

Det er viktig å understreke at Jesu ord ikke betyr at trossannhetene er ufornuftige, og at det faktisk finnes gode argumenter for å tro på dem. Derfor presenterer læreboken også fem tegn eller argumenter som sannsynliggjør de kristne trossannhetene. Noen av disse argumentene finnes allerede i Det nye testamente mens andre er av senere dato.

Oppgave side 7

Ordet tro belyses på litt forskjellige måter i utsagnene først i kapitlet. Det får frem at tro kan vi bruke når man utfordres til å ta stilling til noe man ikke har sett eller opplevd eller umiddelbart kan verifisere. Man kan bare støtte seg til tegn og tidligere erfaringer.

Oppgave side 10

Disse ordene i Paulus 1. brev til korinterne er ikke hans egne, han siterer noe som er overgitt ham. Teksten er i virkeligheten et svært tidlig Credo, en trosbekjennelse. Et tydelig tegn på det er ordbruken: *...overga jeg til dere det jeg selv har tatt imot*. Fra vårt eget Nikenske Credo gjenkjenner vi også setningen *han sto opp den tredje dagen som skriftene har sagt*. Helt frem til vår egen tid har trosbekjennelsen vært knyttet til dåp og opptagelse av konvertitter. Det er da man mottar Credo fra Kirken.

Det Paulus her har skrevet ned her i 1. Kor 15, har, frem til han skrev dette brevet, eksistert muntlig i den første kirken. Kanskje går det så langt tilbake som til 35 e.Kr, kort tid etter Jesu død og oppstandelse. 1. Korinterbrev er skrevet ca. år 55 e.Kr.

Paulus argumenter for troverdigheten ved oppstandelsen, er alle *vitnene* som han referer til. Han nevner apostlene og fem hundre andre, hvorav mange fremdeles er i live og kan fortelle om det de har opplevd. Et annet argument er trosbekjennelsens henvisning til at det som hente med Jesus er skjedd «som skriftene har sagt». Vi kan altså lese i Det gamle testamente og se at dette er forutsagt for flere hundre år siden.

Film om under på kardinal Newmans forbønn

Den youtube-adresse som særlig er aktuell, om den ikke er fjernet, er:
<http://www.youtube.com/watch?v=EjSwc3KTSHI>

Oppgave side 11

Til samtale/diskusjon. Martyriet har fått en tvetydig klang etter alle selvmordsbomberne og andre terroristangrep som er blitt utført i islams navn eller som et virkemiddel i en nasjonal eller etnisk frihetsbevegelse. I en evt. samtale kan man forsøke å sette opp momenter som skiller de tidlige kristne martyrer (og dagens) fra de terroristene som mange kaller martyrer idag.

Oppgave side 12

Sal 22 er fra ganske tidlig i Kirkens historie trukket inn i langfredagens liturgi. Allerede i evangeliene er deler av den sitert i beretningene om Jesu korsfestelse og død. I følge Matteus er det Jesus selv som knytter Sal 22 til det som skjer, ved å rope ut: *Eli, Eli, lemá sabaktáni!* Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg? (Matt 27, 46) rett før han dør.

I Sal 22 gjenkjenner Kirken en av de tydeligste profetiene knyttet til Jesu lidelse og død. Når salmen er skrevet er usikkert, overskriften kaller det En Davids-salme, da skulle den være skrevet 1000 år f.Kr. men sannsynligvis er den skrevet nærmere tiden for jødene fangenskap i Babylon på 500-tallet f.Kr, uansett er det lenge før Jesu liv. På den tiden var ennå ikke korsfestelse kjent blant jødene som en henrettelsesmetode. Salmen fremstår således som en mektig profeti om Jesu lidelse og død, noe som styrker hans troverdighet.

Jes 53 er en tekst i den gruppen av tekster i den midtre delen av Jesajaboken som kalles

Tjenersangene. De andre er 42,1-4, 49,1-6 og 50, 4-9 Her snakkes det om en skikkelse som skal lide, men samtidig bringe rettferdighet og frelse til Israel. Jesaja 53 siteres flittig i Det nye testamente.

Man regner med at denne delen av Jesajaboken er skrevet omkring eksilet i Babylon, altså ved den samme tid som Sal 22. Over 500 år før Kristi fødsel finner vi altså en profeti som passer meget godt på Jesus og betydningen av hva han gjorde.

Les helst disse tekstene høyt i katekesen slik at kandidatene selv kan få en opplevelse av disse gamle tekstenes profetiske innhold.

Oppgave side 14

1. Evangelisten Lukas skriver i Apostlenes gjerninger om rådsherren Gamaliel at han, da det jødiske rådet – Sanhedrin – i raseri ville drepe apostlene, uttalte:

«Israelitter, tenk dere godt om før dere gjør noe med disse mennene. For en tid siden sto Tevdas fram. Han ga seg ut for å være noe stort, og omkring fire hundre mann sluttet seg til ham. Men han ble drept, og alle tilhengerne hans ble spredt og forsvant. Etter ham, da folketellingen pågikk, kom galileeren Judas. Han fikk folk med seg, men også han omkom, og alle tilhengerne hans ble spredt. Og nå sier jeg dere: Hold dere unna disse mennene. Slipp dem fri! For dersom dette er menneskers vilje og verk, blir det ingenting av det. Men er det av Gud, da kan dere ikke stoppe dem. Pass dere, ellers kan det vise seg at dere kjemper mot Gud.» (Ap.gj. 5, 35-39)

Allerede her argumenteres det for at Kirkens utbredelse og vekst som et tegn på at det er et Guds verk. Siden den gang er også Kirkens alder kommet inn. Få nasjoner eller organisasjoner har bestått så lenge som Kirken.

2. Forsvar for Kirken og de kristne er aldri enkelt. Det er mye som for mange fremstår som tvetydig. Fremhever noen Kirkens innsats for de undertrykte, vil andre løfte frem undertrykkelsen av jødene gjennom historien, løfter noen frem Kirkens forsoningsarbeid, vil andre løfte frem korstogene, løfter noen frem hvordan Kirken har fremmet en bedre seksualmoral, vil andre løfte frem tidligere pavers og prelaters seksuelle eksesser, løfter noen frem kampen for demokrati, vil andre løfte frem Kirkens hierarkiske styringsstruktur. Nå paven fremhever helgenene som den eneste beviset på Kirkens sannhet, er det deres entydighet han tenker på. De ikke bare representerer Kirken med dens oppfatninger og budskap, helgenene er også gjennompreget av dette i sine liv. Derfor fremstår de entydige. Lære og liv henger sammen hos dem. Det vitner om at mennesker faktisk kan forvandles i Kirken i møte med Kristus. Det vitner om Kristi levende tilstedeværelse i menneskers liv.

Oppgave side 14

Wilson Carlisle henviste til den omgangen han hadde med Jesus Kristus i sitt daglige liv gjennom bønn eller annen form for åndelig liv. Han måtte tydeligvis ha en svært klar opplevelse av Kristi mystiske nærvær.

Oppgaver side 16

1. Gud taler til mennesker i de forskjelligste situasjoner og gjennom mennesker av ulik støpning. Her er det rom for samtale utfra erfaringer. Det er fint om kateketen kan bidra med ett eller flere eksempler.

2. Uttrykket ”Jeg tror for å forstå”, *Credo ut intelligam*, er mest kjent fra Anselm av Canterbury som var erkebiskop i Canterbury i overgangen til 1100-tallet og en stor teolog og filosof. Men han har hentet uttrykket i en litt annen form fra St. Augustin: ”Tro, slik at du kan forstå”.

Den bakenforliggende tanken er at både tro og fornuft eller åpenbaring og natur har den samme kilde – Gud. Slik at tro og fornuft ikke kan være i konflikt med hverandre. Når både Augustin og Anselm brukte uttrykket *Credo ut intelligam* så mente de med det at uten den innsikt som troen gir, kan man ikke forstå verden.

Et slikt uttrykk kan selvfølgelig forstås galt, slik som for eksempel kreasjonistene gjør når de setter skapelsesberetningen i konflikt med naturvitenskapen og lar den, i hvert fall til dels, overprøve denne. Slik at man får absurditeter som museer der man ser steinaldermennesker og dinosaurer i samme tablå. Den katolske kirke innrømmer naturvitenskapene og andre vitenskaper sin rett til å avsløre naturen sine hemmeligheter ved å bruke de metoder og redskaper som hører til faget. Den forståelse troen gir er på et annet plan. Med troen ser vi hvordan verden er en teofani, en åpenbaring av Gud. Natur og til dels også det vi setter i boksen for kultur, er analoge til sannheter om Gud. I dette perspektivet er hensikten med verden av den skal peke på Gud. En sentral bibelreferanse for dette er Rom 1, 19f. Den mest brukte analogien på Gud er kanskje solen, som vi også kjenner fra mange andre religioner enn kristendommen, der man ofte har gått videre og ikke bare latt solen være en analogi for Gud, men identifisert den med Gud. En guddommeliggjøring av naturen som det advares sterkt mot i den jødiske-kristne åpenbaring.

Kateketen kan utfordre kandidatene til å selv peke på ting eller fenomener som taler om Gud for dem.

"I believe in Christianity as I believe that the sun has risen: not only can I see it, but because by it I can see everything else."

Oppgave side 17

Hos Abraham viser troen seg i lydighet. På Gud befaling bryter han opp og drar avgårde i tro. Hos jomfru Maria er også lydighetsperspektivet fremtredende. Hun svarer engelen: *Se, jeg er Herrens tjenerinne, det skje meg etter ditt ord*. Tro er for dem begge knyttet til et oppdrag i Guds frelseshistorie. På en eller annen måte er også vårt kall til tro et kall til lydighet. Både ytre sett overfor det foreliggende innholdet i Guds åpenbaring, men også mer mystisk å være rede til det oppbrudd Gud måtte kalle en til.